

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет систем і засобів масової комунікації
Кафедра масової та міжнародної комунікації

Методичні рекомендації

«Мотиваційні складові щодо вибору проблематики та написання
кваліфікаційної роботи»

для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 061 «Журналістика»

Дніпро

2024

УДК 070+316.772.5
М 54

Друкується за рішенням вченої ради
факультету систем і засобів масової комунікації
Протокол № 6 від 23.02.2024 р.

Методичні рекомендації «Мотиваційні складові щодо вибору проблематики та написання кваліфікаційної роботи» з курсу «Актуальні проблеми і стандарти написання випускної кваліфікаційної роботи» / уклад.: О.Г. Ткаченко, Л.В. Хотюн. - Дніпро : Ліра, 2024. 16 с.

Вказівки є навчально-методичним виданням, що містить рекомендації до виконання завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіааналітика та медіаекспертиза» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 061 Журналістика

УДК 070+316.772.5

ПЕРЕДМОВА

Одним з ефективних шляхів підготовки майбутніх медійників, журналістів є поліпшення організації самостійної дослідницької роботи студентів, підготовка їх до творчої діяльності.

Здобувач першого рівня вищої освіти (бакалавр) за час свого перебування в університеті повинен не лише глибоко засвоїти теоретичний матеріал із фахових та загальнонаукових дисциплін, підвищити культуру усного та писемного мовлення, що є запорукою кар'єрного професійного зросту, але й здобути практичні навички щодо самостійної роботи з наукових та медійних досліджень, працювати з інформаційними джерелами, орієнтуватися у складних явищах і актуальних напрямках сучасного медійного дискурсу, робити наукові висновки.

Формуванню навичок науково-дослідницької роботи у студентів сприяють навчальні дисципліни основного блоку, вибіркові, а також участь у наукових конференціях, конкурсах наукових студентських робіт, гуртках, що сприяють вмінню самостійно й критично осмислювати наукові праці, глибоко вивчати методологічні основи науки-комунікативістики та дотичних дисциплін, правильно застосовувати набуті знання та досвід у роботі над матеріалом, висловлювати свої думки, дотримуючись логіки викладу, систематизувати, аналізувати думки науковців, проводити власні спостереження, робити висновки, на практиці використовувати набуті теоретичні знання.

Медійний проєкт – випускна кваліфікаційна робота, що містить теоретичне осмислення актуальної практичної проблеми у медійній сфері, що відображає проблеми соціуму, а також науково обґрунтовані шляхи її вирішення. Вона є підсумком навчальної діяльності студента протягом періоду навчання. Стилїстика, актуальність теми, отримані знання і набуті практичні навички мають підтвердити рівень таких опрацювань.

Випускна кваліфікаційна наукова робота виконується студентами на заключному етапі навчання, підводить підсумки якості та результативності, передбачає засвоєння методики і методології організації науково-дослідної роботи. Написання медійного проєкту здійснюється під керівництвом наукового керівника, сприяє закріпленню студентами знань, що отримані у процесі вивчення загальнотеоретичних і вибіркових дисциплін, набуття вмінь й практичних навичок. Має на меті продемонструвати здатність до самостійної роботи та готовність до розв'язання поточних проблем, необхідних для роботи за фахом.

Упродовж підготовки медійного проєкту студенти розвивають та вдосконалюють навички та вміння, зокрема, щодо:

- систематизації, поглиблення й закріплення теоретичних і практичних знань у контексті вирішення поточних проблемних питань, що існують у медійній галузі, основних теоретичних засад, тенденцій та напрямів, набуття вміння розв'язувати поставлені проблеми;
- самостійної роботи з науковою, методичною й довідковою літературою, законодавчими та нормативними документами, матеріалами періодики з питань медійного дискурсу;
- осмислення світового досвіду та українських реалій щодо основних принципів, законів, закономірностей, механізмів, технологій, процедур, тенденцій й напрямів розвитку медійної сфери;
- формулювання конкретної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій та нормативній літературі та потребує інноваційних пропозицій для її розв'язання, а також самостійного визначення мети та основних завдань дослідження, пошуку необхідної наукової інформації;

- упровадження сучасних підходів, форм й методів розв'язання конкретної проблеми з урахуванням вітчизняного досвіду, провідних країн світу, генезу розвитку та сучасний стан;

- комплексного аналізу конкретних фактів (подій, явищ тощо) у медіа галузі на основі самостійної роботи з першоджерелами;

- оволодіння методикою наукового дослідження проблемних питань у галузі медіа, наукових розробках, вміння логічно висловлювати власні думки, робити аргументовані висновки, формувати рекомендації, сприйняти результати досліджень;

- публічного захисту підготовленого проекту (обґрунтування актуальності обраної теми, доповіді про отримані результати, висновки, пропозиції, аргументація власної точки зору).

Випускна кваліфікаційна робота має містити елементи наукового пошуку та вимагає від студентів, зокрема: самостійного поглибленого вивчення наукових джерел, проведення їх порівняльного аналізу; виявлення проблемних питань у галузі медіа і соціуму в контексті обраної теми; підготовки самостійних теоретичних і практичних висновків та рекомендацій, ураховуючи сегмент аудиторії.

Успішне виконання випускної кваліфікаційної роботи залежить від того, наскільки студент усвідомлює вимоги щодо:

- розуміння чинників, що зумовлюють її написання;
- формулювання мети та завдань дослідження;
- визначення етапів підготовки та структури роботи;
- підготовки основного змісту (тексту) роботи, з дотриманням логіки й послідовності викладу матеріалу;

- наукової доброчинності;
- оформлення роботи щодо нормоконтролю.

Виконання дипломного проєкту формує у студента навички щодо здійснення самостійного наукового дослідження, а його якість залежить від чіткого дотримання основних вимог, що висуваються до виконання таких робіт.

1. Тема роботи має бути актуальною, відповідати сучасним потребам розвитку теорії та її практичне застосування. Питання, що розкриваються в роботі, мають бути важливими для розуміння цілей та завдань щодо їх реалізації у суспільстві. Випускна кваліфікаційна робота має бути виконана на достатньо високому рівні теоретичного обґрунтування основних висновків та рекомендацій автора, що передбачає передусім:

- цілісне розкриття обраної теми та повноту висвітлення визначених питань;
- вміння працювати з науковими джерелами;

2. Відповідність сучасному рівню розвитку науки комунікативістики та медіа, враховуючи глибину дослідження, йдеться передусім про:

- методи наукових досліджень;
- використання підходів та методів, що дозволяють розкрити сутність та тенденції розвитку різних соціальних явищ як в історичному контексті, так і з позицій сьогодення;
- ґрунтовне розкриття змісту основних понять, що стосуються теми роботи; використання об'єктивних фактів і реальних практичних прикладів;
- логічність, послідовність;
- точність і стислість формулювань викладення напрацьованого матеріалу;

3. Зміст роботи має чітко відображати дослідницьку компоненту дослідження, а саме:

- демонструвати опрацювання достатньої кількості наукових, довідкових, медійних джерел тощо;
- вирізнятись систематизацією та комплексним аналізом різних підходів, концепцій та методів щодо дослідження обраної теми, обґрунтуванням викладених думок щодо вирішення проблемних питань;
- містити результати порівняльного аналізу щодо теми дослідження у вітчизняній та зарубіжній практиці;
- зміст роботи має відображати логіку й структуру проблеми, що досліджується.

5. Робота має бути оформлена відповідно до вимог нормокотролю та методичних рекомендацій.

Випускна кваліфікаційна робота має всебічно й глибоко розкрити зміст обраної теми та продемонструвати знання теоретичних концептуальних положень, законодавчої бази, уміння проводити аналітичне дослідження, розробляти конкретні пропозиції щодо актуальних проблем.

Виконання зазначених вимог формує у здобувачів освіти культуру і навчки роботи з науковими, медійними джерелами інформації, що знадобиться у подальшій професійній діяльності, певною мірою сприятиме кар'єрному зросту.

Важливою передумовою успіху дипломного проєкту є уникнення найбільш поширених помилок, зокрема:

- не повною мірою розкривають тему роботи, як-от: тема роботи передбачає розкриття одних питань, а фактично розкриваються й інші;

- Мовна неохайність (граматичні, стилістичні помилки);
- безсистемний виклад матеріалу роботи, як-от: перевантаження матеріалу гальмує роботу щодо розкриття головної мети дослідження, запобігає логічній структурі взаємозв'язку між розділами / підрозділами роботи;
- відсутнє співвідношення теоретичного матеріалу з реальними фактами щодо певного досвіду в галузі медіа, суспільних вітчизняних і світових практиках;
- недотримання чіткості викладення результатів дослідження у висновках до розділів / підрозділів.

Для запобігання помилок методичного та наукового супроводу виконання роботи Наказом ректора призначаються наукові керівники, що:

- відповідно до інструктивних матеріалів [3] мають право вимагати деталізації плану роботи / представити тези щодо певних важливих питань теми на початковому етапі роботи з визначеними термінами виконання;
- надають здобувачу допомогу щодо виконання графіка роботи, рекомендацій стосовно новітніх наукових розробок, методичні / довідкові матеріали / джерела;
- відповідно до графіка надають консультації з питань виконання, оформлення і презентації та захисту роботи;
- контролюють хід та якість виконання роботи;
- на звітних заходах інформують про хід виконання випускної роботи;
- оцінюють якість виконання роботи, надають допуск до її захисту;
- беруть участь у захисті випускної кваліфікаційної роботи.

Завідувач кафедри за необхідності повинен організувати розгляд на засіданнях кафедри стану виконання робіт та вирішувати суперечливі питання (за потреби), що виникають між керівником та здобувачем.

Кваліфікаційна випускна робота має бути написана державною мовою / іноземною (не мовою країни-агресорки), якою володіє студент (за рішенням засідання випускової кафедри та кафедри іноземних мов професійного спрямування). Стиль викладення матеріалу в роботі має бути науковим / науково-публіцистичним без граматичних помилок з логічною послідовністю.

Мотиваційні рекомендації.

Виберіть тему, яка Вас цікавить. Це допоможе зберегти мотивацію протягом усього дослідницького процесу.

Переконайтеся що тема є актуальною для суспільства, це означає, що вона повинна бути важливою для соціуму і мати практичне значення.

Вибір теми дослідження - це не лише про пошуки цікавого та актуального питання. Це також про усвідомлення Вашої мотивації щодо вивчення обраної теми. Зробити правильний вибір Вам допоможуть відповіді поставлені питання та рекомендації щодо їх реалізації. Якщо ви взмозі відповісти «так» на поставлені питання, то це свідчить про те, що ви маєте особистий інтерес до теми.

Як зразок, спорубємо розглянути тему дослідження, стосовно екології.

1. Особистий інтерес – це один з найважливіших факторів при виборі теми дослідження:
 - Чи дійсно Вам цікава ця тема і чому саме?
 - Чи достатньо орієнтуєтесь в обраному?
 - Чи є у вас особистий досвід, пов'язаний з цією темою?

Щодо реалізації:

Якщо ви цікавитесь темою екології, ви можете дослідити проблему забруднення навколишнього середовища у вашому регіоні, але попередньо проаналізувати: медійний дискурс, що вже існує і останні дослідження науковців із даної проблеми; принципи створення та функціонування подкастів тощо.

2. Суспільна значущість дослідження полягає у вирішенні актуальних проблем суспільства / соціуму.
 - Чи є тема актуальною для суспільства/соціуму?
 - Чи може ваше дослідження спричинити позитивний вплив?
 - Чи може воно допомогти вирішити важливі проблеми?

Щодо реалізації:

Дослідження може допомогти у пошуку шляхів вирішення проблеми захисту довкілля, завдяки аналітиці співвідношення теоретичного матеріалу з реальними фактами щодо певного досвіду в галузі медіа, суспільних вітчизняних і світових практиках щодо тематики охорони довкілля.

3. Можливість внести науковий вклад:
 - Чи є ваша тема недостатньо дослідженою?
 - Чи можете внести нові знання щодо обраного дискурсу?
 - Чи можете ви запропонувати нове бачення або підхід до проблеми?

Щодо реалізації:

Недостатньо вивчені теми екології потребують подальших досліджень для прийняття обґрунтованих рішень щодо захисту довкілля. Слід вживати заходів для підвищення екологічної свідомості та обізнаності суспільства. Необхідно

налагодити співпрацю між науковцями, політиками, бізнесом та громадськістю для вирішення екологічних проблем.

4. Професійний розвиток:

- Чи допоможе вам дослідження цієї теми розвинути професійні навички?
- Чи зможете ви здобути нові знання та досвід, які будуть корисними у вашій кар'єрі?
- Чи зможете ви налагодити контакти з іншими дослідниками у цій галузі?

Щодо реалізації:

Вивчення екологічних проблем розширить ваш кругозір та знання про навколишній світ. Розуміння наукових даних та екологічних процесів допоможе вам чітко та ґрунтовно описувати екологічні теми. Знання про екологічні проблеми та їхні наслідки дозволить вам створювати більш змістовні та резонансні матеріали.

Дослідження екології потребує аналізу даних, оцінки різних точок зору та формулювання обґрунтованих висновків, саме такі чинники надають навичок критичного мислення, досвіду щодо роботи над неупередженими висновками, відокремлювати факти від думок. Розвиток аналітичних навичок допоможе вам готувати більш ґрунтовні та інформативні матеріали.

Необхідність чітко та доступно пояснювати складні екологічні теми широкій аудиторії, надасть досвіду щодо використання різних стилей та прийомів написання текстів, аби ваші матеріали були цікавими та захоплюючими. Вдосконалення навичок комунікації допоможе вам ефективно доносити свої думки та ідеї до споживача. Ви зможете працювати в різних ЗМІ, а також у неурядових організаціях та бізнес-компаніях, які займаються екологічними проблемами.

Щодо деонтології:

Тема медійних досліджень суперечливі та чутливі, тому важливо дотримуватися етичних норм журналістики, об'єктивно висвітлювати різні точки зору та давати змогу читачам самостійно формувати свою думку. Розуміння етичних принципів допоможе вам зберігати професіоналізм та довіру аудиторії.

Додаткові поради щодо збереження мотивації:

- вибирайте теми для дослідження, які водночас цікаві вам цікаві і є актуальні для вашої аудиторії;
- використовуйте різні джерела інформації, як-то: матеріали сучасного медійного
- аби матеріали були достовірними та точними - перевіряйте факти, дані тощо;
- пишіть чітко та доступно, використовуйте зрозумілу мову для аудиторного загалу / необхідне розтлумачте;
- висловлюйте свою точку зору обгрунтовано – не порушуйте журналістських стандартів та етику;
- звертайтеся за допомогою до наукового керівника та інших дослідників, що працюють в обраній темі.

Перелік рекомендованої літератури та джерел:

Василенко М. К. (2006). Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 238 с.

Гарачковська О. Жанрові особливості аналітичної журналістики у контексті становлення сучасного інформаційного простору. Український інформаційний простір. 2021. Вип. 2. № 8. С.

146–154. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(8\).2021.245866](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(8).2021.245866)

Гасса В. Аналітика в журналістиці як форма специфічного впливу detector.media.

URL: <https://ms.detector.media/maisterklas/post/2988/2013-09-10-analytyka-v-zhurnalistytsi-yak-forma-spetsyfichnogo-vplyvu/>

Житарюк М. Теорії та моделі масової інформації: навч.-метод. посіб.

Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 244 с.

Романчук О. К. Системний аналіз у журналістиці: Навчальний посібник.

Львів : «Універсум», 2008. 312 с.

Зарембо К. Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту. Київ : Віхола, 2023. 224 с.

Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Київ : АУП, ЦВП, 2012. 58 с.

Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник. Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.

Ожеван М. А. Ілюзії та реалії "п'ятої влади": феномен експертократії у дзеркалі філософського аналізу. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 171–184.

Кого дивляться українці під час війни: топ вітчизняних You-Tube блогерів із найбільшою аудиторією. Slovoidilo. 24.10.2022. URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2022/10/24/infografika/suspilstvo/koho-dyvlyatsya>

ukrayinczi-vijny-top-vitchyznyanyx-youtube-bloheriv-najbilshoyu-audytoriyeyu

Мілітарний. Офіційний сайт. URL: <https://mil.in.ua/uk/>. Також:

<https://ms.detector.media/onlain-media/post/28217/2021-09-30-ilitarnyyukrainski-naratyvy-pro-viyny-u-sviti-ta-zdorova-alternatyva-arestovychu/>

Ніколаєнко Н. О., Комарчук О. О. Засоби масової комунікації як детермінанти гібридної війни : монографія. Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова.

Миколаїв, 2021. 217 с. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд

від волонтера до науковця : монографія [Юлія Лапутіна, Ганна Маляр, Катерина Левченко та ін.]. Київ, 2021. 500 с.

Топ 10 проукраїнських «воїнів» YouTube. Kyiv Post. 03.02.2023. URL:

<https://www.kyivpost.com/uk/post/6374>

Нановська В. Медіаспоживання українців 2023 року: що та де читають і кому довіряють. Медіамейкер. 03.11.2023. URL:

<https://mediamaker.me/yak-zminylos-mediaspozhyvannya-ukrayincziv2023-roku-opytuvannya-usaid-internews-5628/>

Лубкович І.М. Соціологія і журналістика. Підручник. Львів : ПАІС, 2013. 232 с.

Суська О. О. Інституціональність vs проспериті. Про зміни медіаландшафту та методологічні лакуни соціології масових комунікацій.

Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 1. С. 56–72.

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Офіційний сайт.

<https://dif.org.ua/>

Центр Разумкова. Офіційний сайт. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php>

Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. Київ, 2021. 235 с.

Дослідження телеграм-каналів, які наслідують інші та поширюють

російську пропаганду. Детектор медіа. 23.07.2023. URL:

https://detector.media/propahanda_vplyvy/article/214575/2023-07-23-

[doslidzhennya-telegram-kanaliv-yaki-nasliduyut-inshi-ta-poshyryuyut-rosiysku-propagandu/](https://detector.media/propahanda_vplyvy/article/214575/2023-07-23-doslidzhennya-telegram-kanaliv-yaki-nasliduyut-inshi-ta-poshyryuyut-rosiysku-propagandu/)

Як функціонують та завойовують аудиторію телеграм-канали мільйонники.

ЖТА. URL: <https://www.jta.com.ua/news-and-reports/yakfunktsionuiut-ta->

[zavoyovuiut-audytoriiu-telehram-kanaly-milyonnyky - rezultaty-doslidzhennia-uimk/](https://www.jta.com.ua/news-and-reports/yakfunktsionuiut-ta-zavoyovuiut-audytoriiu-telehram-kanaly-milyonnyky-rezultaty-doslidzhennia-uimk/)

Як функціонують та завойовують аудиторію неінституціоналізовані новинні телеграм-канали українського сегменту. Аналітичний звіт. Київ: ГО Український інститут медіа та комунікації», 2023. 68 с.

Newman N. Overview and key findings of the 2023 Digital News Report. Reuters Institute. 14.08.2023. URL:

[https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/dnr-executive-](https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/dnr-executive-summary)

summary Here's How Media Budgets Are Trending for 2023. Marketing Charts.

21.10.2023. URL: <https://www.marketingcharts.com/advertising-trends/spending-and-spenders-227292>

Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>

Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>

Телекритика. URL: <http://www.telekritika.ua/>

Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/>.